

ÚVAHY K NIEKTORÝM ZMENÁM V ZÁKONE O CESTNEJ PREMÁVKE OD 1. JÚLA 2012*CONSIDERING THE LEGAL CONSEQUENCES OF CHANGES IN TRAFFIC LAW AS OF 1. JULY 2012***Bc. DUŠAN RYBOVIČ**

ŠTUDENT II. ROČ., MGR. ŠTÚDIUM

PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA

FAKULTA PRÁVA

E-MAIL: DUSAN.RYBOVIC@GMAIL.COM**KLÚČOVÉ SLOVÁ:**

priestupok, objektívna zodpovednosť, zákon o priestupkoch, správne konanie, dopravné priestupky, právo nevypovedať, správny delikt, sebaobvinenie, správne trestanie, pokuta, cestná premávka, rozkazné konanie

KEY WORDS:

misdemeanor, strict liability, law on misdemeanors, administrative proceeding, traffic offences, the right to remain silent, self-incrimination, administrative punishment, fine

ABSTRAKT:

Autor sa v článku zaoberá novelou zákona o cestnej premávke, ktorá týmto zavádza nový inštitút objektívnej zodpovednosti ako správneho deliktu. Autor zároveň poukazuje aj na ďalšie zmeny, ktoré uvedená novela zavádza. V ďalšej časti autor upozorňuje na možné aplikačné problémy konkrétnej právnej úpravy a poukazuje najmä na judikatúru súdov, ktorá osobám v konaní o správnom delikte poskytuje ochranu obdobnú ako v konaní o priestupku ako aj poukazuje na problematiku fixných sadzieb pokút a ďalších problémov, ktoré uvedená novela prináša.

ABSTRACT/SUMMARY:

In the presented article, the author deals with the issues of amendment of the traffic act, which introduces new institute of strict liability and the other changes, which amendment presents. In the other part the author point out that the case law is in collision with presented changes because of the protection of the rights of persons in administrative proceedings and application problems that could arise. The author also draws attention to the problems of fixed sanctions for offences and to the other application problems.

Dôvodov na napísanie tohto článku máme niekoľko. V čase, kedy vznikol pôvodný článok „Quo vadis, priestupok?“ sme sa mohli vyjadriť len k legislatívnemu zámeru objektívnej zodpovednosti prevádzkovateľa vozidla, ktoré Ministerstvo vnútra SR vyjadrilo len prostredníctvom médií. V súčasnosti máme k dispozícii už platný zákon č. 68/2012 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), a teda si dovoľujeme čitateľa oboznámiť s podstatnými zmenami ktoré nadobudnú účinnosť 1. júla 2012.

NOVÉ POVINNOSTI DRŽITEĽA VOZIDLA

Ministerstvo vnútra SR vopred avizovalo, že na to, aby mohlo efektívnejšie postihovať porušenia zákona o cestnej premávke a tým naďalej znižovať nehodovosť, považuje za nutné prijatie právnej

úpravy ustanovujúcu objektívnu zodpovednosť či už prevádzkovateľa alebo majiteľa vozidla, a to bez ohľadu na jeho zavinenie. Táto objektívna zodpovednosť je upravená v § 6a zákona a to tak, že držiteľ¹ vozidla je povinný zabezpečiť dodržiavanie pravidiel cestnej premávky ktoré ustanovujú

- a) zákaz predchádzania podľa § 15 ods. 5 zákona alebo zákaz predchádzania vyplývajúci z dopravnej značky alebo dopravného zariadenia,
- b) rýchlosť jazdy podľa § 16 zákona,
- c) povinnosť zastaviť vozidlo na príkaz dopravnej značky „Stoj, daj prednosť v jazde!“ alebo na signál so znamením „Stoj!“,
- d) zákaz otáčania a cúvania podľa § 22 ods. 4 zákona alebo zákaz otáčania vyplývajúci z dopravnej značky alebo dopravného zariadenia,
- e) zákaz zastavenia a státia podľa § 25 zákona alebo zákaz zastavenia a státia vyplývajúci z dopravnej značky alebo dopravného zariadenia,
- f) prejazd cez železničné priecestie v čase, keď je to zakázané podľa § 27 až 29 zákona,
- g) najväčšiu prípustnú celkovú hmotnosť vozidla, najväčšiu prípustnú hmotnosť jazdnej súpravy, najväčšiu prípustnú celkovú hmotnosť prípojného vozidla alebo najväčšiu prípustnú hmotnosť pripadajúcu na nápravu vozidla podľa § 51 zákona,
- h) zákaz vjazdu, zákaz odbočovania alebo prikázaný smer jazdy vyplývajúci z dopravnej značky alebo dopravného zariadenia.

V prípade porušenia týchto povinností sa držiteľ vozidla dopúšťa správneho deliktu bez ohľadu na zavinenie a práve toto ustanovením sa zavádza objektívna zodpovednosť tak, ako ju avizovalo Ministerstvo vnútra.

SANKCIE ZA NEDODRŽANIE POVINNOSTÍ PODĽA § 6A ZÁKONA O CESTNEJ PREMÁVKE

V zmysle § 139a ods. 1 zákona za porušenie povinnosti zákazu predchádzania podľa § 6a písm. a) zákona orgán Policajného zboru uloží pokutu vo výške 249 eur.

V prípade prekročenia rýchlosti v obci podľa § 6a písm. b) zákona, orgán Policajného zboru uloží pokutu podľa § 139a ods. 2 zákona a to v závislosti od závažnosti v rozsahu 15 eur až 798 eur, pričom v prípade prekročenia rýchlosti mimo obce sa pokuta v zmysle § 139 ods. 3 zákona pohybuje v rozsahu od 30 eur do 798 eur.

Za porušenie povinnosti zastaviť vozidlo podľa § 6a písm. c) zákona hrozí držiteľovi vozidla pokuta podľa § 139a ods. 4 vo výške 300 eur.

Ak držiteľ vozidla poruší zákaz otáčania alebo cúvania podľa § 6a písm. d) zákona, hrozí mu pokuta podľa § 139a ods. 5 vo výške 99 eur.

Držiteľovi vozidla, ktorý porušil povinnosť zastavenia a státia podľa § 6a písm. e) zákona na vyhradenom mieste pre osobu so zdravotným postihnutím hrozí pokuta podľa § 139a ods. 6 písm. a) zákona vo výške 198 eur a za porušenie inej povinnosti ako je uvedená v písmene a) vo výške 78 eur.

V prípade, ak držiteľ vozidla poruší povinnosť zákazu prejazdu cez železničné priecestie podľa § 6a písm. f), hrozí mu pokuta podľa § 139a ods. 7 vo výške 300 eur.

¹ Držiteľom vozidla sa podľa § 2 ods. 2 písm. c) zákona rozumie osoba zapísaná v osvedčení o evidencii častí I a častí II ako držiteľ osvedčenia,

V prípadoch prekročenia najvyššej prípustnej hmotnosti podľa § 6a písm. g) zákona, hrozí držiteľovi pokuta podľa § 139a ods. 8 vo výške 99 eur až 798 eur v závislosti od závažnosti prekročenia najvyššej prípustnej hmotnosti.

V prípade porušenia povinnosti zákazu vjazdu, odbočovania alebo prikázaného smeru podľa § 6a písm. h) hrozí držiteľovi pokuta 99 eur.

Záverom k výške pokút môžeme dodať, že výška pokút je daná pevne. Správny orgán teda nemôže rozhodovať o tom, v akej výške pokutu udelí. Na rozdiel od § 12 Zákona o priestupkoch na výšku pokuty teda nemá vplyv závažnosť priestupku, spôsob jeho spáchania, pohnútka, zavinenie osoba páchatela a podobne. Správna úvaha je teda v týchto prípadoch úplne vylúčená.

OSOBITNÉ USTANOVENIA KONANIA O SPRÁVNYCH DELIKTOCH DRŽITEĽA VOZIDLA

Vzhľadom na osobitosť konania o porušení povinností držiteľa vozidla zákonodarca považoval za potrebné prijať nasledujúce pravidlá:

- Podľa § 139b ods. 1 zákona ak je jedným konaním porušených viacero povinností podľa § 6a zákona. Ide o vyjadrenie zásada poeana maior absorbet minore (absorbčná zásada), ak teda držiteľ poruší povinnosť dodržiavať najvyššiu povolenú rýchlosť a zároveň povinnosť zastavenia a státiu podľa dopravného značenia, správny orgán môže uložiť pokutu len za jeden zo skutkov a to podľa najprísnejšie trestného.
- Podľa § 139b ods. 2 zákona správny delikt držiteľa vozidla možno prejednať vtedy, ak je zaznamenaný technickými prostriedkami používanými alebo využívanými Policajným zborom. V tomto prípade je teda vylúčené, aby napríklad mestské polície dokumentovali porušenia zákona a následne bola objektívna zodpovednosť vyvodzovaná orgánom Policajného zboru v prípade, že sa nepodarí vyvodiť zodpovednosť voči vodičovi.
- Podľa § 139b ods. 3 zákona možno pokutu uložiť do dvoch rokov od porušenia povinnosti podľa § 6a zákona. V tomto prípade je stanovená prekluzívna lehota, po ktorej orgán Policajného zboru nemôže pokutu uložiť. Táto lehota je totožná s lehotou podľa § 20 Zákona o priestupkoch.
- Podľa § 139b ods. 4 zákona je pokuta splatná do 15 dní odo dňa, kedy rozkaz o uložení pokuty nadobudol právoplatnosť. V prípade, že držiteľ vozidla uhradí dve tretiny pokuty, pokuta sa považuje za uhradenú v plnej výške. Z dôvodovej správy k návrhu zákona vyplýva, že Ministerstvo vnútra SR tak chce motivovať držiteľa vozidla na rýchle zaplatenie pokuty. Ak by bola držiteľov vozidla uložená pokuta vo výške 300 eur, do 15 dní stačí uhradiť sumu 200 eur. Po uplynutí doby splatnosti však bude vymáhaná plná suma uloženej pokuty.
- Podľa § 139b ods. 5 zákona treba pokutu a trovy konania podľa § 139d os. 8 zákona uhradiť na bankový účet formou bezhotovostnej platby. V tomto prípade je teda vylúčená platba hotovosťou alebo iným spôsobom. Výšku trov konania zákonodarca určil paušálne na 30 eur.

Zákonodarca zároveň taxatívne vymedzil, v ktorých prípadoch nebude možné začať konanie voči držiteľovi vozidla, resp. konanie vôbec nezačne. Podľa § 139c ods. 1 zákona pôjde o prípady, kedy:

- a) nemožno zistiť držiteľa vozidla,
- b) držiteľ vozidla požíva výsady a imunitu podľa medzinárodného práva,

- c) bolo nesprávne alebo neúplne vyhodnotené porušenie pravidiel cestnej premávky,
- d) zodpovednosť za porušenie povinnosti podľa § 6a zanikla,
- e) bolo v čase porušenia povinnosti podľa § 6a odcudzené motorové vozidlo alebo bola odcudzená tabuľka s evidenčným číslom,
- f) bola totožnosť vodiča zistená podľa § 139e ods. 2 zákona, teda totožnosť vodiča vozidla bola zistená pred začatím konania o správnom delikte držiteľa vodiča,
- g) ide o vozidlo podľa § 16 ods. 8 zákona².

Podľa § 139c ods. 2 zákona sa rozhodnutie o odložení veci nevydáva. Výnimkou je prípad, ak by išlo o vozidlo podľa § 139c ods. 1 písm. g) zákona.

V prípade porušenia povinnosti podľa § 6a zákona pri vozidle ktorého držiteľ požíva výsady a imunity podľa medzinárodného práva a vec bola odložená podľa § 139c ods. 1 písm. b), orgán Policajného zboru bezodkladne upovedomí Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, pričom mu zašle fotografiu alebo videozáznam dokumentujúcimi porušenie povinnosti, spolu s údajmi podľa § 139f ods. 2 zákona.

ROZKAZ O ULOŽENÍ POKUTY – NOVÝ INŠTITÚT SPRÁVNEHO TRESTANIA

Zákonodarca ustanovením § 139d zákona zavádza do právneho poriadku SR nový inštitút správneho trestania – rozkaz o uložení pokuty. V zásade ide o obdobný inštitút, ktorým je rozkazné konanie, resp. rozkaz o uložení sankcie za priestupok podľa § 87 zákona o priestupkoch avšak podľa § 141 ods. 1 zákona sa spravuje všeobecnými ustanoveniami správneho poriadku.

Podľa § 139d ods. 1 zákona, ak orgán Policajného zboru zistí porušenie povinností podľa § 6a zákona a nenastane dôvod na odloženie veci, bezodkladne vydá rozkaz o uložení pokuty. Rozkaz má rovnaké náležitosti ako rozhodnutie, pričom náležitosti rozhodnutia ustanovuje osobitný predpis³. Výnimkou môže byť podľa § 139d ods. 10 to, že namiesto odtlačku úradnej pečiatky bude rozhodnutie obsahovať predtlačný odtlačok a namiesto podpisu oprávnenej osoby bude obsahovať jej faksimile. Spolu s rozkazom sa držiteľovi vozidla doručí fotografia alebo spôsob, akým sa môže oboznámiť s fotodokumentáciou alebo videozáznamom preukazujúcim porušenie povinnosti podľa § 6a zákona. Rozkaz nie je zároveň možné doručiť verejnou vyhláškou.

Držiteľ vozidla podľa § 139d ods. 2 zákona môže do 15 dní od doručenia rozkazu podať odpor správne orgánu, ktorý rozkaz vydal.

Podľa § 139d ods. 3 zákona správny orgán odpor odmietne ak

- a) neobsahuje predpísané náležitosti,
- b) bol podaný oneskorene,
- c) bol podaný neoprávnenou osobou,
- d) bol podaný podľa § 139d ods. 7 zákona a neobsahuje údaje o vodičovi, ktorý v čase porušenia pravidiel cestnej premávky viedol vozidlo, v rozsahu meno, priezvisko a adresa pobytu,
- e) bola pokuta už uhradená.

² Pôjde o vodičov vozidiel ozbrojených síl, ozbrojených bezpečnostných zborov, ozbrojených zborov, Vojenskej polície, Vojenského spravodajstva a Slovenskej informačnej služby, ak to vyžaduje plnenie osobitných úloh, ktorých okruh určí príslušný minister a riaditeľ Slovenskej informačnej služby, ktorí nie sú povinní dodržiavať najvyššie povolené rýchlosti.

³ § 47 Správneho poriadku.

Ak prevádzkovateľ vozidla podal odpor ktorý nebol odmietnutý, rozkaz sa zruší a orgán Policajného zboru vec postúpi príslušnému orgánu, ktorý bude pokračovať v konaní o správnom delikte držiteľa vozidla ak nie je ustanovené inak (§ 139d ods. 5).

Ak po podaní odporu príslušný orgán Policajného zboru zistí dôvody podľa § 139c ods. zákona, zastaví konanie, pričom proti takémuto rozhodnutiu nie je možný opravný prostriedok (§ 139d ods. 6).

Ak však držiteľ vozidla v odpore proti rozkazu o uložení pokuty uvedie údaje o vodičovi, ktorý v čase, kedy došlo k porušeniu pravidiel cestnej premávky, viedol vozidlo, orgán Policajného zboru konanie o správnom delikte držiteľa vozidla preruší a vec postúpi na konanie podľa osobitného predpisu⁴. Ak by bolo správne konanie voči obvinenému (údajnému vodičovi) zastavené z dôvodu, že skutok nespáchal alebo by nebolo dokázané, že skutok spáchal, správny orgán bude pokračovať v konaní o správnom delikte držiteľa vozidla. V opačnom prípade sa konanie voči držiteľovi vozidla zastaví (§ 139d ods. 7 zákona).

Držiteľ vozidla, ktorému je po podaní odporu uložená pokuta za správny delikt podľa § 139a zákona, je povinný uhradiť okrem pokuty aj trovy konania, ktoré sú paušálne určené vo výške 30 eur (§ 139d ods. 8 zákona).

OSOBITNÉ USTANOVENIA O SÚBEHU KONANIA O PRIESTUPKU VODIČA A KONANIA O SPRÁVNYM DELIKTE DRŽITEĽA VOZIDLA

V ustanoveniach § 139e zákona sú upravené 3 prípady súbehov a to

1. Konanie o skutku vodiča podľa osobitného predpisu (napríklad zákona o priestupkoch) nemožno začať, alebo už v začatom konaní pokračovať počas konania o správnom delikte držiteľa vozidla. To neplatí v prípade prerušenia konania podľa § 139d ods. 7 zákona. V tomto prípade aj keby sa sám vodič dobrovoľne prihlásil ako priestupca, správny orgán voči nemu nemôže konať. Konať môže len vtedy, keď držiteľ vozidla v odpore uvedie meno osoby, ktorá mala byť v predmetnom čase vodičom vozidla a správny orgán konanie o správnom delikte držiteľa vozidla preruší.
2. V prípade zistenia totožnosti vodiča vozidla pred začatím konania o správnom delikte držiteľa vozidla, konanie vodiča sa prejedná podľa osobitného predpisu, nebude konanie o správnom delikte držiteľa vozidla prípustné.
3. Po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bola držiteľovi vozidla uložená pokuta za správny delikt, nie je možné začať konanie podľa osobitného predpisu, a ak začalo, správny orgán takéto konanie zastaví.

ĎALŠIE NOVÉ USTANOVENIA ZÁKONA O CESTNEJ PREMÁVKE

V súvislosti s inštitútom objektívnej zodpovednosti sa zavádza aj nová evidencia správnych deliktov držiteľov vozidiel (§ 139f zákona). Ide o informačný systém Policajného zboru, podľa § 69 zákona o policajnom zbore, ktorý sa vedie na účely rozhodovania o správnych deliktoch držiteľov vozidiel.

⁴ Napríklad zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch, § 115 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich, zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry.

V evidencii sa vedú

- a) údaje o držiteľovi vozidla⁵, ktorý porušil povinnosť podľa § 6a zákona,
- b) údaje o motorovom vozidle⁶, ktorým bola porušená povinnosť podľa § 6a zákona,
- c) miesto, dátum, čas a opis porušenia povinnosť podľa § 6a zákona,
- d) fotodokumentácia alebo videozáznam porušenia povinnosti podľa §6a zákona,
- e) údaje o podaniach, rozhodnutiach a opatreniach súvisiacich s konaním o správnom delikte držiteľa vozidla,
- f) údaje o výkonoch rozhodnutí alebo o exekučných konaniach.

Informácie z tejto evidencie sa budú poskytovať štátnym orgánom a orgánom územnej samosprávy v rozsahu ich pôsobnosti (§ 139f ods. 4). Zároveň každý má nárok na poskytnutie informácií o údajoch, ktoré sa v evidencii o ňom ukladajú (§ 139f ods. 5). Inej osobe bude informácia poskytnutá len so súhlasom dotknutej osoby.

V § 139g zákona sa zavádza aj osobitný nárok držiteľa vozidla voči fyzickej alebo právnickej osobe, ktorej bolo zverené vozidlo v čase porušenia povinnosti podľa § 6a. Držiteľ vozidla má nárok na náhradu ním uhradenej pokuty alebo jej časti, ktorú zaplatil na základe rozhodnutia o správnom delikte držiteľa vozidla.

MOŽNÉ APLIKAČNÉ PROBLÉMY PRÁVNEJ ÚPRAVY DE LEGE LATA

Musíme vyjadriť zásadný nesúhlas voči zneniu § 6a zákona. Z jeho znenia vyplýva, že „*Držiteľ vozidla je povinný zabezpečiť, aby pri prevádzkovaní motorového vozidla boli dodržiavané pravidlá cestnej premávky...*“. Držiteľovi vozidla teda pribudli ďalšie povinnosti, avšak nevieme, akým spôsobom má túto povinnosť zabezpečiť či dokonca vynucovať. Porušeniu povinnosti podľa § 6a predchádza, alebo dôjde v príčinnej súvislosti s priestupkom vodiča. Od držiteľa vozidla sa teda vyžaduje, aby ovplyvnil správanie a konanie tretej osoby. Akú má však možnosť, keď sám zákonodarca v dôvodovej správe k zákonu uvádza, že „*Preukazovanie zodpovednosti za porušenie niektorých ustanovení zákona o cestnej premávke je v súčasnej dobe mimoriadne náročné v prípadoch, ak páchatelia priestupkov proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky nie sú bezprostredne po spáchaní priestupku zastavení, identifikovaní a na mieste porušenia zákona bezprostredne prejednaní*“. Zákonodarca tu de facto priznáva zlyhanie štátu a neschopnosť postihovať konkrétne osoby a čo viac, túto povinnosť prenáša na občana – držiteľa vozidla. Ako má však držiteľ vozidla, keď zákonodarca tvrdí, že ani prostredníctvom Policajného zboru štát nevie vynútiť dodržiavanie zákona a v prípade jeho porušenia, postihnúť vodiča, zabezpečiť dodržiavanie pravidiel cestnej premávky tak ako mu to kladie za povinnosť § 6a zákona?

V tomto kontexte potom až smiešne vyznieva ustanovenie § 139g zákona, ktoré formálne priznáva držiteľovi právo na náhradu ním uhradenej pokuty voči osobe, ktorej vozidlo zveril. Avšak z hľadiska aplikačnej praxe je toto právo iluzórne.

V prípade, ak je vodičom vozidla iná osoba ako držiteľ vozidla, je na prvý pohľad situácia jednoduchá. Podľa § 139d ods. 7 zákona stačí, ak držiteľ vozidla uvedie údaje o vodičovi vozidla, ktorý viedol motorové vozidlo v čase porušenia pravidiel cestnej premávky, a správny orgán

⁵ Podľa § 111 ods. 2 písm. a) a b) zákona v prípade fyzickej osoby to budú osobné údaje a v prípade právnickej osoby napríklad názov, adresa sídla alebo prevádzkarne, IČO a podobne.

⁶ Podľa § 111 ods. 2 písm. e) a f) pôjde o údaje v rozsahu základného technického popisu vozidla a o údaje o evidenčných číslach, tabuľkách s evidenčným číslom a podobne.

konanie o správnom delikte držiteľa vozidla preruší a začne správne konanie voči osobe, ktorá mala byť vodičom vozidla.

Vodič vozidla, okamihom, kedy proti nemu správny orgán uskutoční prvý procesný úkon získava postavenie obvineného z priestupku podľa § 73 ods. 1 zákona o priestupkoch, pričom podľa nášho názoru získava oveľa výhodnejšie postavenie ako držiteľ vozidla. Ako obvinený z priestupku má právo vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, dôkazom a uplatňovať dôkazy a skutočnosti na svoju obhajobu. K výpovedi nesmie byť žiadnym spôsobom donucovaný a na svoju obhajobu môže dokonca klamať. Je teda veľmi pravdepodobné, že ak bude obvinenie založené len na skutočnosti, že obvinený z priestupku bol uvedený ako vodič vozidla v čase porušenia pravidiel cestnej premávky, tento to jednoducho poprie. Takýto dôkaz je skutočne možné veľmi ľahko označiť ako za účelový, nakoľko držiteľovi vozidla hrozí pokuta pre porušenie povinností a označenie inej osoby je jedným zo spôsobov akým sa tejto zodpovednosti zbaviť a v prípade absencie ďalších dôkazov bude konanie voči vodičovi podľa § 76 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch zastavené, čo je zároveň dôvodom pre pokračovanie v konaní o správnom delikte držiteľa vozidla.

Formálne má síce držiteľ vozidla nárok na náhradu ním uhradenej pokuty voči osobe, ktorej zveril motorové vozidlo, avšak ak nebol schopný Policajný zbor zistiť a uznať za vinného páchatela priestupku, akú šancu má občan v civilnom spore preukázať opak? Veď samotné zastavenie konania o priestupku bude protistrane slúžiť ako dôkaz o neopodstatnenosti návrhu a šanca na to, aby držiteľ vozidla v takomto konaní uspel je mizivá.

DRŽITEĽ VOZIDLA AKO VODIČ VOZIDLA

Pomerne zaujímavá situácia nastáva v prípade, že držiteľ vozidla bol v čase porušenia povinnosti podľa § 6a zákona zároveň vodičom vozidla. Dopustil sa tak zároveň priestupku podľa zákona o priestupkoch aj správneho deliktu podľa zákona o cestnej premávke a jeho správny delikt bude prejednaný podľa Správneho poriadku.

Zákon o priestupkoch umožňuje priestupcovi namietat' okrem iného materiálny aspekt priestupku⁷, teda, že konanie podľa § 2 ods. 1 zákona o priestupkoch neporušuje a neohrozuje záujem spoločnosti, alebo že priestupku chýba znak protiprávnosti, a teda podľa § 2 ods. 2 písm. b) Zákona o priestupkoch postupoval napríklad v krajnej núdzi⁸. Ak by vodič viezol vážne zranenú osobu do nemocnice a nerešpektoval napríklad zákaz vjazdu alebo prikázaný smer, prípadne prekročil rýchlosť, nedopustí sa priestupku.

Ďalej judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky určuje, že „*Na objasnenie a sankcionovanie priestupku musia byť obligatórne naplnené a zistené všetky štyri znaky skutkovej podstaty priestupku – subjekt, subjektívna stránka, objekt, objektívna stránka (kumulatívne). V prípade, žeby čo i len jeden znak skutkovej podstaty nebol objasnený, nemožno potom hovoriť o priestupku. Ak pri niektorej časti skutkovej podstaty existujú pochybnosti o jej existencii a nebola preukázaná nado všetku pochybnosť, uplatní sa zásada in dubio pro reo (v pochybnostiach v prospech obvineného)*“.

⁷ Vid' Rybovič, D. 2011. Quo vadis, Priestupok?. In Magister Officiorum, 2011, roč. I., č. 2, s. 51; dostupný aj na internete: http://www.ucps.sk/Quo_vadis_priestupok.

⁸ Krajná núdza je definovaná ako konanie, ktorým niekto odvracia nebezpečenstvo priamo hroziace záujmu chránenému zákonom, ak týmto konaním nebol spôsobený zrejme rovnako závažný následok ako ten, ktorý hrozil, a toto nebezpečenstvo nebolo možné v danej situácii odstrániť inak.

⁹ 2 Sžo 55/2008.

Na orgán prejednávajúci priestupok sú teda kladené pomerne striktné pravidlá pri dokazovaní, pričom v prípade priestupkov v žiadnom prípade nemožno postihovať osobu, ktorej nebolo spáchanie priestupku dokázané, alebo sa priestupku ani nedopustila.

Toto by však malo prestať platiť v prípade správneho deliktu držiteľa vozidla. Keďže sa na konanie o správnom delikte držiteľa vozidla vzťahujú ustanovenia Správneho poriadku, nevzťahujú sa na neho ani ustanovenia zákona o priestupkoch ktoré by mu umožňovali využiť inštitút krajnej núdze, nutnej obrany alebo materiálneho aspektu priestupku.

Na to aby získal prístup do priestupkového konania a mal právo napríklad namietať krajinú núdzu ako okolnosť vylučujúcu protiprávnosť, držiteľ vozidla musí inkriminovať seba, t.j. do odporu proti rozkazu o uložení pokuty musí uviesť údaje o sebe ako vodičovi motorového vozidla podľa § 139d ods. 7 zákona, kde správny orgán preruší konanie o správnom delikte držiteľa vozidla, vec postúpi a začne konanie o priestupku vodiča.

V zásade až týmto momentom získa držiteľ vozidla – vodič vozidla, procesné postavenie obvineného z priestupku tak ako sme uviedli v kapitole vyššie. Tu si kladieme otázku, či je vôbec priznanie samotného obvineného, t.j. odpor kde uviedol údaje o sebe ako vodičovi vozidla v súlade s § 73 ods. 2 zákona o priestupkoch, podľa ktorého nie je možné obvineného z priestupku k výpovedi donucovať. Podľa nášho názoru nemožnosť uplatniť svoje práva inak ako inkriminovaním seba a takto získaný dôkaz môže byť v rozpore s týmto ustanovením, čo v konečnom dôsledku môže viesť k jeho nepoužiteľnosti v konaní o priestupku. Podotýkame, že držiteľ vozidla je ešte aj pod časovým tlakom 15 dní, do ktorých sa musí rozhodnúť, či podá odpor s uvedením údajov o vodičovi vozidla.

Ďalším závažným problémom pre takéhoto obvineného z priestupku je zastavenie konania o priestupku podľa § 76 ods. 1 písm. b) a c) zákona o priestupkoch¹⁰. Za „normálnych“ okolností by bolo zastavenie konania o priestupku pre obvineného jednoznačne v jeho prospech. V tomto prípade to však neplatí, nakoľko ak bude konanie o priestupku z týchto dôvodov zastavené, vec bude opätovne postúpená a orgán Policajného zboru bude pokračovať v konaní o správnom delikte držiteľa vozidla podľa § 139d ods. 7 zákona. Voči tej istej osobe, voči ktorej bolo konanie o priestupku zastavené z dôvodu, že sa ho nedopustila, alebo jej priestupok nebol dokázaný, bude iným správnym orgánom vedené konanie o správnom delikte a v konečnom dôsledku bude s vysokou pravdepodobnosťou sankcionovaná za správny delikt.

Podľa nášho názoru v tomto prípade pôjde o flagrantné porušenie zásady *ne bis in idem* (nie dva krát v tej istej veci) a *rei iudicatae* (prekážka rozhodnutej veci), nakoľko konanie bude vedené voči tej istej osobe, inými správnymi orgánmi, ale v zásade chránený záujem, ktorý mal držiteľ vozidla ako vodič vozidla porušiť je ten istý – bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky bez ohľadu na to, či zákonodarca konanie takejto osoby nazve priestupkom alebo správnym deliktom.

Abby bola problematika úplná, tak podľa konštantnej judikatúry ESĽP ale aj Najvyššieho súdu SR a českého Nejvyššího soudu je potrebné aj na správne delikty uplatňovať zásady typické pre trestné konanie.

¹⁰ Správny orgán konanie o priestupku zastaví, ak sa v ňom zistí, že:

- skutok nespáchal obvinený z priestupku,
- spáchanie skutku, o ktorom sa koná, nebolo obvinenému z priestupku preukázané.

INÝ SPRÁVNÝ DELIKT A PRIESTUPOK – SKUTOČNE ROZDIELNY INŠTITÚT?

Ako sme už vyššie naznačili, hranica medzi správnym deliktom a priestupkom je z formálneho hľadiska značná. Tuto skutočnosť sa zákonodarca pokúsil využiť a preto „vytiahol“ skutkové podstaty ktoré by boli za normálnych okolností priestupkami z režimu zákona o priestupkoch a podriadil ich režimu správnych deliktov. Judikatúra však v poslednej dobe zaujala pomerne jasné stanovisko a naopak, rozdiely medzi správnymi deliktami a priestupkami začínajú miznúť.

Český Nejvyšší soud vo svojej judikatúre¹¹ napríklad pri správnych deliktoch priznal aj materiálny aspekt ako pri priestupkoch. „*Materiální stránka protiprávního jednání se tak i v případě správních deliktů musí projevit nejen při stanovení výše sankce, ale již při posuzování trestnosti právně závadného jednání*“. Rovnako sa súd vysporiadal aj s otázkou protiprávnosti. „*Správním deliktem proto nemůže být jednání, které formálně odpovídá správnímu deliktu, ale není dána jeho protiprávnost. Okolnosti vylučující protiprávnost mohou vyplývat přímo ze zákona nebo z obecných právních principů*“. Teda konať v krajnej núdzi či nutnej obrane, prípadne inej okolnosti vylučujúcej protiprávnosť možno aj pri správnych deliktov a pri extenzívnom výklade tak môže primerane konať aj právnická osoba. V tejto súvislosti je ešte potrebné zmieniť aj fakt, že zákonodarca ukladá držiteľom vozidla pevne stanovené sankcie. Ministerstvo vnútra SR túto skutočnosť prezentuje aj ako protikorupčné opatrenie. V tomto prípade je však takáto situácia v rozpore so samotným zmyslom a princípom ukladania trestov aj vyššie uvedenou judikatúrou. Ide o závažný zásah do správnej úvahy správneho orgánu, nakoľko hoci môžu byť dva skutky formálne rovnaké, miera zavinenia, dôvody a okolnosti budú spravidla rôzne. V niektorých prípadoch môže byť fixná sankcia odôvodnená, avšak v niektorých naopak, zjavne neprimeraná.

Výslovný trestný charakter správnych deliktov uvádza vo svojej judikatúre¹² český Ústavní soud, kde konštatuje, že „*trestním obviněním ve smyslu čl. 6 odst. 1 jsou podle judikatury ESLP prakticky řízení o veškerých sankcích ukládaných správními úřady fyzickým osobám za přešůpek nebo jiný správní delikt, jakož i o sankcích ukládaných v řízení disciplinárním nebo kárném (státním zaměstnancům, vojákům, policistům), resp. ukládaných v obdobných řízeních členům komor s nuceným členstvím. Soud pak musí být nadán pravomocí zvážít nejen zákonnost sankce, ale i její přiměřenost*“.

Na základe uvedeného je teda potrebné na konanie o správnom delikte aplikovať aj všeobecné zásady trestného práva a trestného konania. Ivor a kol. ako jednu zo zásad trestného práva uvádza aj zásadu *nullum crimen sine lege certa* (žiaden zločin bez určitého zákona) ako súčasť zásady *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* (žiaden zločin bez zákona, žiaden trest bez zákona). V zmysle tejto zásady musí byť právna norma, ktorá zakazuje určité konanie vyjadrená presne, jasne, zrozumiteľne a dostatočne podrobne, aby konajúci nemal pochybnosti o tom, kedy a za akých podmienok sa jeho správanie stáva trestným¹³. Podľa nášho názoru § 6a a 139a zákona nie sú v súlade s touto zásadou, nakoľko zakazujú a postihujú určité konanie v tak všeobecnej miere, že držiteľ vozidla ani nevie, za čo je vlastne postihovaný, nevie ani ako má konať alebo nekonať. Protiprávnosť jeho „konania“ je založená na nezávislej vôli inej osoby, ktorej zveril motorové vozidlo a ktorá môže konať od obyčajnej nebanlivosti až po úmysel poškodiť držiteľa vozidla.

11 8 As 29/2001 – 131.

12 Pl. ÚS 16/99.

13 IVOR, J. a kolektív.: Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. Bratislava: IURA EDITION, 2006, str. 27.

V zmysle čl. 3 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky každý môže konať to, čo nie je zákonom zakázané a zároveň nikoho nemožno nútiť aby konal to, čo zákon neukladá. Zákon o cestnej premávke zakazuje¹⁴ zverenie vozidla v taxatívne vymedzených prípadoch. Ak teda držiteľ vozidla zverí vozidlo osobe ktorá spĺňa všetky náležitosti na vedenie motorového vozidla, t.j. disponuje vodičským oprávnením, držiteľ vozidla predsa legitímne očakáva, že takáto osoba je spôsobilá na vedenie motorového vozidla ako po zdravotnej, tak aj po právnej stránke (nedopúšťa sa dopravných priestupkov). A contrario, ak by nebola, tak predsa nie je držiteľom vodičského oprávnenia. Sme toho názoru, že prevádzkovateľ vozidla svoju povinnosť zabezpečiť vozidlo dostatočne splní tým, že vozidlo zverí osobe, ktorá prešla určitým procesom získavania vodičského oprávnenia, t.j. prešla procesom vzdelávania v autoškole, bola preskúšaná skúšobným komisárom a konečne, bolo jej vydané vodičské oprávnenie orgánom Policajného zboru a je to (prevažne) Policajný zbor, ktorý dozerá na to, či je táto osoba naďalej spôsobilá po právnej aj faktickej stránke byť naďalej držiteľom vodičského oprávnenia. Objektívnu zodpovednosť za priestupky iného vodiča, t.j. zodpovednosť za porušenia povinností držiteľa vozidla podľa § 6a v tomto prípade považujeme za neprípustnú.

Hoci v prípade konania o správnom delikte držiteľa vozidla sa postupuje podľa všeobecných ustanovení Správneho poriadku, osobitú dôležitosť výroku pri iných správnych deliktoch zdôrazňuje aj judikatúra Najvyššieho súdu SR, ktorá uvádza, že „Výrok rozhodnutia o postihu za iný správny delikt musí obsahovať popis skutku s uvedením miesta, času a spôsobu jeho spáchania, popri prípade aj evidencie iných skutočností, ktoré sú potrebné k tomu, aby nemohol byť zamenený s iným. Ak správny orgán neuvedie tieto náležitosti do výroku svojho rozhodnutia, poruší ustanovenie § 47 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní“¹⁵. Vyjadrujeme určitú pochybnosť, či údaje, ktoré sa zaznamenajú prostredníctvom zariadení a ktoré sa budú viesť v evidencii podľa § 139f zákona budú dostatočné pre výrok rozhodnutia tak, ako to vyžaduje uvedená judikatúra a ako sa s touto problematikou v aplikačnej praxi vysporiadajú samotné súdy.

Záverom môžeme dodať, že vďaka očividnému trendu judikatúry, ktorá postupne zmazáva hranice medzi trestným činom, priestupkom a správnym deliktom sa správny orgán musí vyrovnáť s prvkami „priestupkovosti“ a „trestnosti“ aj tam kde to zákonodarca nečakal. Veríme preto, že ustanovenia § 6a zákona, ktoré vyzerajú ako priestupok, majú obdobné sankcie ako priestupok a dokonca chránia aj rovnaký chránený záujem ako priestupok, sa nakoniec stanú aj de facto priestupkom bez ohľadu na ich označenia a keďže priestupkom je „Zavinené konanie, ktoré...“¹⁶, tak zároveň padne, alebo sa výrazné obmedzí aj objektívna zodpovednosť držiteľa vozidla.

ZÁVER

Objektívna zodpovednosť v našom poriadku rozhodne nie je novým inštitútom. Bežne sa vyskytuje pri správnych deliktoch a to správnych deliktoch právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľoch, pričom porušenia zákona „bežným“ občanom sú označené ako priestupky. Toto

¹⁴ § 6 ods. 1 Zákona o cestnej premávke ustanovuje, že prevádzkovateľ (držiteľ) vozidla nesmie zveriť vedenie vozidla osobe, ktorá nespĺňa podmienky na jeho vedenie ustanovené týmto zákonom alebo osobitným predpisom, nemá pri sebe platné doklady ustanovené na vedenie vozidla, je pod vplyvom alkoholu alebo inej návykovej látky, osobe, ktorej schopnosť na vedenie je inak znížená, alebo osobe, ktorej totožnosť nepozná.

¹⁵ 8 Sžo 28/2007.

¹⁶ § 2 ods. 1 Zákona o priestupkoch definuje priestupok zavinené konanie, ktoré porušuje alebo ohrozuje záujem spoločnosti a je za priestupok výslovne označené v tomto alebo v inom zákone, ak nejde o iný správny delikt postihnuteľný podľa osobitných právnych predpisov, alebo o trestný čin.

delenie koniec koncov rešpektoval aj samotný zákon. Oddelenie správnych deliktov od priestupkov a okruhu zodpovedných osôb má bezpochyby svoj zmysel. Prioritou zákona o priestupkoch je predsa v prvom rade vplývať na priestupcu a sankcia je druhoradá. Naopak, zmyslom trestania správnych deliktov je v prvom rade vynútenie si dodržiavania povinností prostredníctvom sankcie, veď právnická osoba alebo fyzická osoba-podnikateľ takýmto porušením môžu získať výhodu pred konkurenčným subjektom ktorý zákon dodržiava. V tomto prípade však zákonodarca toto delenie absolútne nerešpektoval, do jedného vreca hodil „bežného“ občana aj podnikateľa. V princípe vítame snahu o zvýšenie vymožitelnosti práva a to aj zo strany štátu. Avšak nesúhlasíme s tým aby sa tak dialo na úkor práv občana a najmä za takúto cenu. Prečo musí napríklad držiteľ vozidla objektívne zodpovedať za tzv. parkovací delikt inej osoby? Čím si vyslúžilo nesprávne parkovanie takúto pozornosť a dôležitosť? Takto by sme mohli pokračovať v podstate donekonečna. V dôvodovej správe k zákonu sa uvádza, že „Zavedením objektívnej zodpovednosti sa SR zaradí medzi moderné európske spoločnosti, ktoré sa vybrali nekompromisnou cestou objektívnej zodpovednosti prevádzkovateľa vozidla“. V skutočne modernej a slobodnej spoločnosti platia pravidlá hry pre všetkých rovnako. Tak, ako majiteľovi pištole zložitou preukazujeme, že to bol práve on, čo strieľal na poškodeného a neodsudzujeme ho len na základe nejakého majetkového vzťahu k veci vtedy, keď nevieme nájsť páchatela, tak isto musíme preukazovať aj držiteľovi vozidla, že to bol práve on, čo v čase spáchania priestupku bol vodičom vozidla a bol to práve on, čo porušil zákon. Ak sa budeme vyhovárať na zložitú a nákladnú dokazovania v prípade priestupku, tak načo potom takéto konanie vôbec postihujeme? Stojí to vôbec za to?

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY:

1. IVOR, J. a kolektív.: Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. Bratislava: IURA EDITION, 2006, 530 s. ISBN 80-8078-099-4.
2. Rybovič, D. 2011. Quo vadis, Priestupok?. In Magister Officiorum, ISSN: 1338-5569, 2011, roč. I., č. 2.
3. Rozsudok Najvyššieho súdu SR č. 2 Sžo 55/2008.
4. Rozsudok Nejvyššího soudu ČR č. 8 As 29/2001 – 131.
5. Rozsudok Najvyššieho súdu SR č. 8 Sžo 28/2007.
6. Nález Ústavného soudu ČR č. Pl. ÚS 16/99.
7. Zákon SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch.
8. Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (Správny poriadok).
9. Zákon NR SR č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých predpisov.
10. Zákon NR SR č. 68/2012 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
11. Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.